

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu Jana Filipa (soudce zpravodaje) a soudců Josefa Fialy a Radovana Suchánka o ústavní stížnosti obchodní společnosti **Healthcare Construction a. s.**, sídlem Stulíková 1392, Praha 14 – Kyje, zastoupené Mgr. Tomášem Troupem, LL.M., advokátem, sídlem Rubeška 393/7, Praha 9 – Vysočany, proti postupu Městského soudu v Praze v insolvenčním řízení vedeném pod sp. zn. MSPH 95 INS 5822/2017, jako jinému zásahu orgánu veřejné moci, při posuzování návrhu stěžovatelky ze dne 18. 3. 2017 na povolení tzv. předpřipravené reorganizace ve smyslu § 148 odst. 2 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, za účasti **Městského soudu v Praze**, jako účastníka řízení, takto:

I. Návrh na zákaz v pokračování v jiném zásahu se zamítá.

II. Ve zbývajících částech návrhu se návrh odmítá.

Odůvodnění

I.

Skutkové okolnosti případu

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) se stěžovatelka domáhala, aby Ústavní soud vyslovil, že postupem Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“), spočívajícím v „nerozhodnutí“ o způsobu řešení jejího úpadku z důvodu údajné nemožnosti předvídat skutečnou výši a složení pohledávek insolvenčních věřitelů, bylo porušeno její právo na soudní ochranu zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), a aby městskému soudu zakázal v tomto porušování pokračovat a přikázal mu se bezprostředně po doručení nálezu znovu předmětným návrhem zabývat a znovu posoudit tak, že nadále nebude trvat na doložení skutečné výše a složení pohledávek insolvenčních věřitelů prostřednictvím jejich přihlášek podaných do insolvenčního řízení.

2. Současně stěžovatelka navrhla, aby se Ústavní soud postupem podle § 39 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), usnesl, že její ústavní stížnost je naléhavá a přiznal jí prioritu, s tím, že pokud by bylo rozhodnuto až po 27. 11. 2017, kdy se bude konat schůze věřitelů rozhodující o způsobu řešení úpadku, nemělo by takové rozhodnutí reálný dopad.

3. Jak patrně z ústavní stížnosti a jejích příloh, stěžovatelka se insolvenčním návrhem, doručeným městskému soudu dne 20. 3. 2017, domáhala zjištění svého úpadku a povolení jeho řešení reorganizací, přičemž předložila reorganizační plán. Následně městský soud usnesením ze dne 15. 8. 2016 č. j. MSPH 95 INS 5822/2017-A-19 mj. rozhodl, že se zjišťuje stěžovatelčin úpadek, a dále ustanovil insolvenčního správce, nařídil jednání k přezkoumání pohledávek na den 27. 11. 2017 a svolal schůzi věřitelů s tím, že se bude jednat po skončení přezkumného jednání a že předmětem jednání bude i rozhodnutí věřitelů o způsobu řešení stěžovatelčina úpadku, včetně rozhodnutí o návrhu na povolení reorganizace podaném stěžovatelkou. Z odůvodnění tohoto usnesení se podává, že městský soud odmítl spojit své rozhodnutí o úpadku s rozhodnutím o reorganizaci (§ 148 odst. 2 insolvenčního zákona) proto, že o způsobu řešení úpadku rozhodne v závislosti na zjištění podmínek přípustnosti reorganizace, na dalším průběhu řízení, na stanovisku schůze věřitelů a se zohledněním vyjádření insolvenčního správce, včetně jeho stanoviska ke stěžovatelkou popíraným pohledávkám obchodní společnosti BLOCK a. s., jejichž výše je pro prosazení reorganizace podstatná. K tomu uvedl, že stěžovatelka sice předložila seznam svých věřitelů, a byl přeložen souhlas s reorganizací podle stěžovatelky téměř 70% většiny nezajištěných věřitelů počítané podle výše pohledávek, ale že nelze v této fázi řízení předvídat skutečnou výši a složení pohledávek insolvenčních věřitelů.

4. Dne 7. 9. 2017 vstoupilo do řízení Městské státní zastupitelství v Praze (usnesení č. j. KZC 289/2017-7 je dostupné na <https://isir.justice.cz> – vloženo dne 20. 9. 2017). Vzhledem k tomu, že v posuzované věci jde o tzv. jiný zásah městského soudu, na kterém se nemohlo podílet, nebylo s ním jako s účastníkem řízení jednáno.

II.

Stěžovatelčina argumentace

5. V ústavní stížnosti stěžovatelka uvedla, že spolu s návrhem na povolení reorganizace předložila reorganizační plán, který byl prostřednictvím hlasovacích listků schválen nadpoloviční většinou nezajištěných věřitelů počítanou podle výše pohledávek, přičemž jiné než nezajištěné věřitele nemá. Zmínila, že po vydání výše označeného usnesení podala k insolvenčnímu soudu návrh na vydání doplňujícího rozhodnutí o povolení reorganizace. Současně však vyslovila názor, že dle insolvenčního zákona neshledá-li insolvenční soud, že dlužník současně s insolvenčním návrhem (ve kterém jako způsob řešení úpadku navrhuje reorganizaci) předložil potřebným počtem věřitelů řádně přijatý reorganizační plán, tak o této skutečnosti závazným způsobem nerozhodne (tedy daný návrh odmítne, příp. zamítne), ale tento závěr se projeví pouze tím, že rozhodnutí o úpadku nebude spojeno s rozhodnutím o způsobu jeho řešení. O tomto návrhu rozhodne až samostatným usnesením (§ 149 odst. 1 insolvenčního zákona).

6. V této souvislosti se stěžovatelka odvolala na náleze Ústavního soudu ze dne 5. 4. 2016 sp. zn. II. ÚS 703/16 (dostupný na <http://nalus.usoud.cz>), vydaný ve skutkově a právně podobné věci, s tím, že podle tohoto nálezu stěžovaný postup představuje tzv. jiný zásah orgánu veřejné moci a ústavní stížnost proti němu je přípustná, neboť zákon dlužníkovi nesvěřuje za dané procesní situace žádné opravné prostředky; to platí pro návrh na doplnění rozhodnutí (§ 166 občanského soudního řádu), neboť dlužník nemá právo domáhat se doplnění předmětného výroku, jakož i pro skutečnost, že dlužník má právo domáhat se v dosud probíhajícím řízení tzv. standardní reorganizace (§ 316

a násl. insolvenčního zákona), a to z toho důvodu, že mezi ní a tzv. předjednanou reorganizací (§ 148 odst. 2 insolvenčního zákona) mají být zásadní rozdíly, zejména jde-li o rychlost a kvora věřitelů potřebná pro schválení reorganizačního plánu.

7. Dále stěžovatelka vyjádřila názor (s odvoláním na odbornou publikaci Hášová, E., a kol. *Insolvenční zákon*. 2. vydání, Praha, C. H. Beck, 2014, s. 511), že jsou-li splněny podmínky § 148 odst. 2 insolvenčního zákona, soud nemá možnost diskrece, a jeho povinností je s rozhodnutím o úpadku spojit rozhodnutí o povolení reorganizace. V dané věci nevydání rozhodnutí o povolení tzv. předjednané reorganizace má dle stěžovatelky vnášet do insolvenčního řízení prvek nekonzistentnosti, nepředvídatelnosti a libovůle, a zasahuje tak do samotné podstaty práva na soudní ochranu. Upozornila, že v okamžiku podání návrhu měla důvodné očekávání, že při splnění formálních podmínek insolvenční soud rozhodne o řešení úpadku formou reorganizace, a dále že insolvenční soud nemá v této fázi řízení, kdy dosud nebyly podány žádné přihlášky pohledávek, možnost verifikovat tvrzení dlužníka, jaké jsou dlužníkovy pohledávky a jak má být počítáno kvorum pro přijetí reorganizačního plánu, přičemž záměr soudu ponechat rozhodnutí o úpadku až na schůzi věřitelů vylučuje aplikaci § 148 odst. 2 insolvenčního zákona *en bloc*, protože portfolio věřitelů je zásadně uzavřeno až po přezkumném jednání.

8. Městskému soudu pak stěžovatelka vytkla, že v napadeném rozhodnutí zaujal rozpolcené stanovisko, když na jedné straně nechtěl vydat rozhodnutí o povolení reorganizace pro nesplnění podmínek pro schválení reorganizačního plánu věřiteli, na straně druhé přiznal, že podala návrh na tzv. předjednanou reorganizaci spolu s řádně schváleným reorganizačním plánem; to stěžovatelka vyvodila i z toho, že ustanovil insolvenčním správcem jí navrženou osobu postupem podle § 25 odst. 1 insolvenčního zákona.

9. Své tvrzení o tom, že věc je naléhavá, stěžovatelka zdůvodnila tím, že jedná o dostavbě a navýšení ceny současných projektů a že se hodlá ucházet o další zakázky a rozšířit své aktivity na další území, ovšem protože se má konat dne 27. 11. 2017 přezkumné jednání a schůze věřitelů, nelze předpovídat, kteří věřitelé se do insolvenčního řízení přihlásí a kterým bude přiznáno hlasovací právo. Není tak vyloučeno, že schůze věřitelů rozhodne o jiném způsobu řešení úpadku a snaha zachovat provoz podniku a být důvěryhodným obchodním partnerem „vezme za své“.

III.

Vyjádření účastníka řízení

10. Soudce zpravodaj podle § 42 odst. 4 zákona o Ústavním soudu zaslal ústavní stížnost k vyjádření účastníku řízení.

11. Ve svém vyjádření účastník řízení vylíčil průběh daného řízení, včetně obsahu podstatných úkonů, které v něm byly učiněny, a dále uvedl, že se při posuzování stěžovatelčina insolvenčního návrhu zabýval nejen tím, zda je osvědčen její úpadek, ale také okolnostmi, které k úpadku mohly vést, a zda podáním návrhu na povolení reorganizace není případně sledován nepoctivý záměr. S ohledem na obsah insolvenčního návrhu, včetně jeho příloh, i stěžovatelčiny reakce na výzvu soudu, která byla vydána za účelem odstranění pochybností o přípustnosti reorganizace a poctivém

záměru sledovaném návrhem na její povolení, nemohl dospět k závěru, že reorganizace přípustná, že návrh splňuje zákonné předpoklady a je podán s úmyslem nepoškodit věřitele, a proto ponechal rozhodnutí o způsobu řešení úpadku na vůli insolvenčních věřitelů. V této souvislosti poukázal na § 5 insolvenčního zákona.

12. Za podstatné pak považoval, že stěžovatelka se bezprostředně po svém vzniku (dne 15. 9. 2016) ocitla ve finančních problémech, neměla za poslední období čistý obrát 50 mil. Kč, resp. žádný obrát nevedla, nemá žádné zaměstnance a základní majetek k provozování tvrzené činnosti, takže je otázkou, zda takový podnik lze reorganizovat. Pochybnosti má vyvolávat dále vznik dlužnice odštěpením od obchodní společnosti BLOCK a. s., která má vůči stěžovatce zásadní pohledávky převyšující 50 % všech stěžovatelkou přiznaných dluhů (navíc tyto pohledávky stěžovatelka v podstatné části popírá), jakož i to, že právě tato společnost schválila reorganizační plán, dále pak je stěžovatelčino jmění, získané odštěpením, v nezanedbatelném rozsahu tvořeno podílem na společnosti BBUD Sp. z o. o., blíže nespecifikovanými pohledávkami z projektů ve sdružení s tímto subjektem a z půjček a úvěrů, ze směnky emitované touto společností, která je v úpadkové situaci, přičemž stěžovatelka přes výzvu soudu nesdělila a nedoložila, jaké vlastně jmění bylo odštěpeno a zda odštěpená aktiva převyšovala pasiva.

13. Současně městský soud upozornil, že příslušný návrh musí obsahovat údaje uvedené v § 319 odst. 1 insolvenčního zákona, tyto uvedla stěžovatelka až po výzvě soudu, a to jen částečně, v rozsahu jí známém, konkrétně že společníkem – akcionářem opět jediného akcionáře je osoba se sídlem v Kambodži, nevysvětlila, z jakého důvodu měsíc po svém vzniku nastala zásadní změna kapitálové struktury a ve vlastnictví jejích akcií, kdy došlo k převodu akcií z dosavadního akcionáře Cleantech Group a. s., takže není dohledatelný skutečný vlastník, tedy osoba stěžovatelku ovládající, zjevné jsou i vzájemné vazby s obchodními společnostmi BLOCK a. s. a BBUD Sp. z o. o., jež plynou také ze zakladatelského jednání členů představenstva BLOCK a. s. a z toho, že za uvedené společnosti jednají stejné osoby, stejná je i adresa sídla stěžovatelky a společností BLOCK a. s. i Cleantech Group a. s.

14. Dále městský soud upozornil, že s vědomím a respektováním nálezu sp. zn. II. ÚS 703/16, kterým stěžovatelka argumentuje, měl za to, že v souladu s § 9 písm. c), § 14 odst. 1 a § 110 odst. 1 insolvenčního zákona společnosti, o jejichž hlasovací lístky se opírá oprávněnost tzv. předjednané reorganizace, mohly „ve stejný den jako hlasovací lístky“, v den zveřejnění vyhlášky o zahájení insolvenčního řízení uplatnit své pohledávky přihláškou, což dosud neučinily. Stěžovatelka uvedla, že má 89 věřitelů, většinou se sídlem či bydlištěm mimo území České republiky, přičemž nelze předjímat, zda jde o všechny věřitele, resp. pohledávky. Za tohoto stavu je nutno věřitelům poskytnout možnost sdělit stanovisko ke způsobu řešení úpadku, přičemž nelze vycházet z hlasovacího lístku společnosti, která odštěpila část svého jmění a zřejmě převedla podstatnou část svých závazků na nově vzniklou stěžovatelku bez převodu odpovídajících skutečných aktiv.

15. S ohledem na tyto pochybnosti o dobré víře stěžovatelky, že jsou nebo budou splněny všechny podmínky pro povolení reorganizace, včetně poctivého záměru [§ 317 odst. 2, § 348 odst. 1 písm. b) insolvenčního zákona], s rozhodnutím o zjištění úpadku nespojil rozhodnutí o způsobu jeho řešení, tento návrh neodmítl pro jeho vady ani nezamítl pro nepřípustnost, a dané rozhodnutí ponechal na vůli insolvenčních věřitelů,

jejichž skladbu nelze před uplynutím lhůty pro přihlášky pohledávek předjímat, což učinil s ohledem na účinky spojené s povolením reorganizace (§ 330 odst. 1 insolvenčního zákona). Zmíněné pochybnosti utvrdil následný vstup státního zastupitelství do řízení na základně oznámení ze dne 7. 9. 2017. Podle městského soudu tak nejde o projev libovůle, ale o důsledné sledování účelu insolvenčního řízení, kterým je nepoškození věřitelů. Stěžovatelčina argumentace nálezem sp. zn. II. ÚS 703/16 není případná, neboť nešlo o formální vady návrhu, nýbrž o důvodné pochybnosti daného záměru. Insolvenční správce byl ustanoven s ohledem na možné rozhodnutí věřitelů o řešení úpadku reorganizací, přičemž tento správce může vykonávat svou funkci i při jiném způsobu řešení úpadku.

IV. Replika stěžovatelky

16. Ústavní soud zaslal vyjádření městského soudu stěžovatelce na vědomí a k případné replice. V ní stěžovatelka uvedla, že žádný z argumentů městského soudu není s to vyvrátit její tvrzení o zásahu do ústavně garantovaných práv. Jestliže uvedený soud poukázal na vady insolvenčního návrhu, stěžovatelka uvedla, že ji soud vyzval k jejich odstranění, na tuto výzvu reagovala, a protože soud o návrhu rozhodl meritorně (a zjistil úpadek), musel mít za to, že je perfektní, a další úvahy v tomto ohledu nemají žádnou relevanci.

17. Naráží-li městský soud na pochybnosti o poctivém záměru, tuto otázku stěžovatelka nechce vůbec věcně otevírat, neboť případné pochybnosti nemají žádný význam. Zde pak stěžovatelka odkázala na § 326 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona s tím, že kdyby soud nepoctivý záměr skutečně shledal, měl návrh na povolení reorganizace zamítnout a ona by poté mohla podat odvolání. Pokud tak městský soud neučinil, lze uzavřít, že nepoctivý záměr neshledal. Insolvenční zákon institut pochybností o poctivém záměru nezná. K tomu dodala, že vstup státního zastupitelství do řízení neznamena nepoctivý záměr, přičemž to byl městský soud, kdo státní zastupitelství k tomu vyzval, a navíc je účast státního zastupitelství v insolvenčních řízeních běžná.

18. K závěru městského soudu o nepovolení reorganizace z důvodu, že není známo složení věřitelů a výše jejich pohledávek, protože žádný z nich dosud nepodal přihlášku pohledávky, stěžovatelka uvedla, že právě § 148 odst. 2 ve spojení s § 316 odst. 5 insolvenčního zákona počítá s tím, že souhlasy věřitelů jsou dány ještě předtím, než jsou věřitelé přihlášení se svými pohledávkami. Dle nálezu sp. zn. II. ÚS 703/16 věřitelé mohou vykonávat svá hlasovací práva mimo schůzi věřitelů nejen v průběhu insolvenčního řízení, ale v případě tzv. předjednané reorganizace též před jeho zahájením. Požadavek soudu, aby došlo nejprve k přihlášení pohledávek a pak k vyjádření souhlasu s reorganizačním plánem, jde proti dikci insolvenčního zákona, který předpokládá předložení reorganizačního plánu. Následné přihlášení, jež by mělo nějak legitimizovat výkon práv věřitele před zahájením insolvenčního řízení, nemá oporu v zákoně. Portfolio věřitelů je pro účely insolvenčního řízení uzavřeno až po přezkumném jednání, které následuje až dva měsíce po rozhodnutí o úpadku.

19. K vyjádření městského soudu, týkajícího se jejího odkazu na nález sp. zn. II. ÚS 703/16, stěžovatelka uvedla, že tento odkaz je přiléhavý, neboť se v něm stanovuje jednoznačně, že soud v případě splnění formálních požadavků podle § 316

odst. 5 a § 148 odst. 2 insolvenčního zákona nemá jinou možnost, než spojit rozhodnutí o úpadku s povolením reorganizace, a dále že insolvenční soud nemůže přistupovat k předjednané reorganizaci „kreativně“ a požadovat plnění povinností nad rámec zákona.

20. Dle stěžovatelky zdůvodnění městského soudu, proč nerozhodl o tzv. předjednané reorganizaci, tedy pro pochybnosti o poctivém záměru, má dokládat její tvrzení o libovůli při aplikaci tzv. podústavního práva, protože tak účelově vytváří podmínky pro tuto reorganizaci. Vyjádření městského soudu neobsahuje žádné tvrzení vyvracející její závěr o zásahu do jejích ústavně garantovaných práv, neboť uvedený soud v něm přiznal, že povýšil pochybnosti o poctivém záměru na faktor, který protiprávně suspenduje použití § 148 odst. 2 insolvenčního zákona.

V.

Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

21. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení a dospěl k závěru, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněnou stěžovatelkou, která byla účastnicí řízení, v němž k tvrzenému tzv. jinému zásahu došlo, a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatelka je právně zastoupena v souladu s požadavky § 29 až 31 zákona o Ústavním soudu. Stěžovatelka vyčerpala všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svého práva, resp. žádný proti napadenému rozhodnutí k dispozici neměla (s přihlédnutím k bodu 21 a 22 shora uvedeného nálezu sp. zn. II. ÚS 703/16); ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu *a contrario*).

VI.

Posouzení opodstatněnosti, resp. důvodnosti ústavní stížnosti

22. Ústavní soud je soudním orgánem ochrany ústavnosti (čl. 83 Ústavy), který není součástí soustavy soudů (srov. čl. 90 a čl. 91 odst. 1 Ústavy) a nepřísluší mu právo dozoru nad jejich rozhodovací činností; k takovému dozoru či kontrole je Ústavní soud oprávněn, jestliže obecné soudy svými rozhodnutími či postupem zasahují do ústavně zaručených základních práv a svobod jednotlivce, aniž by nerespektovaly hodnotový základ právního řádu daný ústavním pořádkem a mezinárodními závazky České republiky. Z tohoto důvodu Ústavní soud napadený postup insolvenčního soudu přezkoumal (toliko) z pohledu porušení ústavně zaručených základních práv a svobod, jak je stěžovatelkou namítáno v ústavní stížnosti, načež dospěl k závěru, že ústavní stížnost není zjevně opodstatněná, zčásti pak není důvodná.

23. Stěžovatelka v ústavní stížnosti vyjádřila názor, že jsou-li po „formální“ stránce splněny podmínky tzv. předjednané reorganizace podle § 148 odst. 2 insolvenčního zákona, je insolvenční soud povinen spojit s rozhodnutím o úpadku i rozhodnutí o způsobu jeho řešení reorganizací. Městský soud takto nepostupoval, ačkoliv uznal, že podmínky uvedeného ustanovení byly splněny. Jak patrně z předmětného usnesení, důvodem bylo, že dospěl k závěru, že nemůže předjímat skutečnou výši a složení pohledávek insolvenčních věřitelů (s tím, že dosud nebyly podány žádné přihlášky pohledávek), a proto své rozhodnutí o způsobu řešení úpadku „odložil“ do doby, než bude známa výše a skladba přihlášených pohledávek, stanovisko schůze věřitelů a vyjádření insolvenčního správce k pohledávkám společnosti BLOCK a. s., které

stěžovatelka dílem popírá a jejichž výše je pro prosazení reorganizace podstatná (pozn.: reorganizační plán odsouhlasili nezajištění věřitelé s pohledávkami v téměř 70% výši, včetně uvedené společnosti, jejíž pohledávky měly činit celkem 168 247 022,91 Kč, což mělo představovat 51,7 % všech pohledávek). Podle stěžovatelky jde o zcela nesprávný výklad, neboť ve svých důsledcích vylučuje aplikaci § 148 odst. 2 insolvenčního zákona.

24. Proces interpretace a aplikace „podústavního práva“ obecnými soudy bývá stížen tzv. kvalifikovanou vadou zpravidla tehdy, jestliže obecné soudy nezohlední správně (či vůbec) dopad některého ústavně zaručeného základního práva (svobody) na posuzovanou věc, nebo se dopustí – z hlediska spravedlivého procesu – neakceptovatelné „libovůle“, spočívající buď v nerespektování jednoznačně znějící kogentní normy, nebo ve zjevném a neodůvodněném vybočení ze standardů výkladu, jenž je v soudní praxi respektován, resp. který odpovídá všeobecně akceptovanému (doktrinálnímu) chápání dotčených právních institutů [viz např. náleze ze dne 25. 9. 2007 sp. zn. Pl. ÚS 85/06 (N 148/46 SbNU 471)].

25. Z obsahu ústavní stížnosti lze vyvodit, že stěžovatelka uplatňuje tzv. kvalifikovanou vadu spočívající v „libovůli“ v rozhodování městského soudu, která měla spočívat v nerespektování jednoznačně znějící kogentní normy obsažené v § 148 odst. 2 insolvenčního zákona, dle níž jsou-li splněny tam stanovené podmínky, je insolvenční soud (bez dalšího) povinen rozhodnout rovněž, že úpadek dlužníka bude řešen reorganizací.

26. Předně ze samotného rozhodnutí o insolvenčním návrhu stěžovatelky není dostatečně zřejmé, proč městský soud nespojil s rozhodnutím o stěžovatelčině úpadku i rozhodnutí o způsobu jeho řešení reorganizací, resp. z jakého důvodu pokládal za potřebné „odložit“ takové rozhodnutí na pozdější fázi insolvenčního řízení (a to po přezkumném jednání a schůzi věřitelů). S ohledem na obsah odůvodnění tohoto rozhodnutí se lze domnívat, že tímto důvodem byly pochybnosti tohoto soudu týkající se výše a složení pohledávek insolvenčních věřitelů, jak byly v návrhu uvedeny (zejména jde-li o z hlediska reorganizace zásadní pohledávky obchodní společnosti BLOCK a. s., které stěžovatelka navíc měla zčásti popírat). Oproti tomu nelze vyvodit, že by městský soud zastával „paušální“ názor, že není možno § 148 odst. 2 insolvenčního zákona aplikovat, dokud insolvenční věřitelé v insolvenčním řízení nepřihlásí, resp. nedoloží své pohledávky, jak stěžovatelka tvrdila (srov. sub 1).

27. Otázka „(ne)přezkoumatelnosti“ napadeného rozhodnutí však pro posouzení daného případu není klíčová, neboť ústavní stížnost nesměřuje proti němu, ale proti tzv. jinému zásahu orgánu veřejné moci, přičemž stěžovatelka po Ústavním soudu (v konečném důsledku) požaduje, aby sám spornou otázku posoudil a na základě toho uložil městskému soudu, jak má konkrétně rozhodnout (tj. že má vydat rozhodnutí o tom, že stěžovatelčin úpadek bude řešen reorganizací). Z toho plyne, že na věc je třeba nahlížet nejen z hlediska obsahu odůvodnění rozhodnutí insolvenčního soudu, ale i relevantních okolností, které sporný zásah provázely. Na ty ve svém vyjádření k ústavní stížnosti poukázal městský soud, který dále podrobně vysvětlil, co jej vedlo k tomu, že přes „formální“ naplnění podmínek ustanovení § 148 odst. 2 insolvenčního zákona nerozhodl, že stěžovatelčin úpadek bude řešen reorganizací, tedy že existují důvodné pochybnosti o přípustnosti reorganizace a poctivém záměru stěžovatelky a také, zda

vůbec lze stěžovatelčin podnik reorganizovat, když stěžovatelka nemá zaměstnance a její majetek tvoří (zpravidla nevymahatelné) pohledávky.

28. Stěžovatelka ve své replice oponovala tak, že „důvodné pochybnosti soudu“ insolvenční zákon jako překážku povolení reorganizace nezná, a tak je tato otázka, resp. argumentace městského soudu irelevantní.

29. Tento stěžovatelčin názor však Ústavní soud nesdílí. Vychází z toho, že smyslem a účelem § 148 odst. 2 insolvenčního zákona je zvýšit šanci na úspěch navržené reorganizace tím, že zkrátí období nejistoty o způsobu řešení dlužníkovu úpadku. Současně však nelze přehlédnout, že rozhodnutí o řešení úpadku reorganizací může mít pro insolvenční věřitele závažné ekonomické důsledky. Neúspěšné pokusy o reorganizaci totiž mohou mít zásadní dopad na dlužníkovu (již tak špatnou) majetkovou situaci, a tak insolvenční věřitelé mohou být v následném konkurzu uspokojeni v podstatně menší míře, než kdyby byl úpadek rovnou řešen tímto způsobem. Navíc zde vzniká vysoké riziko zneužití daného institutu ze strany dlužníka a některých věřitelů, jež mohou splnění podmínek citovaného ustanovení předstírat či účelově navodit. V této souvislosti je (jak upozornil i městský soud) podstatné i to, že rozhodnutím o řešení úpadku reorganizací se podle § 330 odst. 1 insolvenčního zákona ruší omezení dispozičních oprávnění dlužníka.

30. Ustanovení § 148 odst. 2 insolvenčního zákona nelze interpretovat a aplikovat, aniž by byly zohledněny obecné principy, na nichž je tento zákon postaven. K nim patří především princip ochrany věřitelů vyjádřený v § 5 písm. a) insolvenčního zákona, jakož i princip hodnocení poctivého záměru navrhované reorganizace (včetně reorganizačního plánu), jenž plyne z § 317 odst. 2, § 323, § 326 odst. 1 písm. a) a § 348 odst. 1 písm. b) insolvenčního zákona. To ve svém důsledku znamená, že insolvenční soud nemůže posoudit jen splnění náležitostí insolvenčního návrhu pouze podle § 148 odst. 2 insolvenčního zákona, ale s přihlédnutím k okolnostem konkrétního případu rovněž to, zda jsou splněny podmínky pro povolení reorganizace z věcného hlediska, tedy i dobré víry dlužníka a „poctivosti“ daného záměru. Z povahy věci tak může učinit jen v omezené míře, tedy takové, která odpovídá danému, počátečnímu stadiu insolvenčního řízení, v němž lze vycházet, jde-li o portfolio věřitelů, resp. závazků dlužníka, zpravidla jen z jeho skutkových tvrzení (a kdy tedy schválení reorganizačního plánu může být vědomě či úmyslně jen zdánlivé). I když však soud rozhoduje za situace, kde nelze postavit najisto, zda věcně byly všechny zákonné podmínky pro povolení reorganizace splněny, nemůže postupovat – s ohledem na výše uvedené principy, představující základní vodítka při interpretaci a aplikaci jednotlivých ustanovení insolvenčního zákona – „formalisticky“, tj. přehlížet skutečnosti, jež mohou být z hlediska řešení úpadku reorganizací relevantní; to platí i pro zjištění, zda riziko, jemuž budou insolvenční věřitelé případným povolením reorganizace vystaveni, je nepřiměřeně vysoké v porovnání s výhodami, jež jim z okamžitého povolení mohou plynout.

31. Městský soud dospěl k závěru, že v souzené věci jsou důvodné pochybnosti zejména o poctivosti daného záměru, přičemž ve svém vyjádření vysvětlil, a to s poukazem na konkrétní skutečnosti, jak k tomu dospěl. V tomto ohledu Ústavní soud nemá, co by závěru městského soudu o existenci důvodných pochybností vytknul. Klíčovou otázkou tak zůstává, zda jím zvolený postup, kdy své rozhodnutí „odložil“ na dobu po skončení přezkumného jednání a schůze věřitelů (§ 149 odst. 1 a 3 insolvenčního zákona), je z hlediska ústavnosti akceptovatelný.

32. V tomto ohledu nutno vzít v úvahu, že insolvenční zákon dlužníkovi dává právo svou reorganizaci iniciovat a podat návrh na její povolení (§ 148 odst. 2, § 317 odst. 1 insolvenčního zákona), s čímž koresponduje povinnost soudu o podaném návrhu „stanoveným postupem“ rozhodnout, nicméně vyvstává otázka, zda existuje dlužníkovo „právo na reorganizaci“ (případně jakou měrou může být na takovém právu dotčen), zvláště pak v případě tzv. reorganizace konsensuální, jako je tato (tedy kdy dlužník nesplňuje podmínky § 316 odst. 4 insolvenčního zákona). Jsou to totiž insolvenční věřitelé, kdo je oprávněn rozhodnout o tom, zda úpadek bude řešen reorganizací anebo konkurzem (srov. § 148 odst. 2, § 150 až 153 insolvenčního zákona).

33. Stěžovatelka se v ústavní stížnosti dovolává nálezu sp. zn. II. ÚS 703/16, kde Ústavní soud dospěl k závěru, že insolvenční soud porušil právo stěžovatelky jako insolvenčního dlužnice na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny tím, že vyložil a aplikoval § 148 odst. 2 insolvenčního zákona ústavně nekonformním způsobem, když jím vznesený (formální) požadavek na způsob přijetí reorganizačního plánu byl absurdní, resp. nesplnitelný. Posuzovaná věc je odlišná v tom, že důvodem napadeného (ne)rozhodnutí byly důvodné pochybnosti insolvenčního soudu ohledně poctivosti reorganizačního záměru i existence stěžovatelčina podniku, který by bylo možno reorganizovat.

34. Z hlediska ústavnosti je klíčovou otázkou, zda procesní postup městského soudu byl poznamenán prvkem libovůle v rozporu s čl. 2 odst. 2 Listiny v procesu interpretace a aplikace relevantních ustanovení insolvenčního zákona, obdobně jako tomu bylo v předchozí věci, a zda skutečně došlo, resp. mohlo vůbec jeho postupem dojít k neústavnímu zásahu do základních práv stěžovatelky, a to za pomoci ustanovení insolvenčního zákona, která odkazují na použití generálních klauzulí a neurčitých pojmů. S ohledem na to, že uvedený soud měl důvodné pochybnosti především o poctivosti daného záměru, stál před otázkou, zda (a případně jakým způsobem) je má (může) promítnout do svého dalšího postupu v insolvenčním řízení. Zde by v úvahu přicházely dvě možnosti – buď návrh na reorganizaci zamítnout, nebo ji povolit a řešit spornou otázku dodatečně.

35. Pro zamítnutí návrhu na reorganizaci podle § 326 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona, jak stěžovatelka argumentovala, existence pochybností, byť důvodných, patrně není postačující, navíc tento postup by k lepší pozici u stěžovatelky nevedl, protože v případě, že by je napadla odvoláním, které by bylo shledáno důvodným, o jejím návrhu by dle všeho sotva bylo pravomocně rozhodnuto dříve než po přezkumném jednání.

36. Druhou možností by bylo reorganizaci povolit s tím, že vyjde-li najevo nepoctivý záměr stěžovatelky, je možno rozhodnout z moci úřední o přeměně reorganizace v konkurz podle § 363 insolvenčního zákona (viz usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 10. 2015 č. j. 4 VSPH 646/2015-B-233). Jedná-li však dlužník nepoctivě, v koalici s některými věřiteli k újmě ostatních věřitelů, mohou být tito věřitelé poškozeni ještě předtím, než insolvenční soud takové rozhodnutí vydá. Jeví-li se tato možnost s ohledem na konkrétní okolnosti případu jako reálná, převažující nad požadavkem neprodleného rozhodnutí z hlediska možného úspěchu navržené reorganizace, zvláště jsou-li zde důvodné pochybnosti, zda vůbec jde o podnik, který by byl schopen podle § 316 odst. 2 insolvenčního zákona reorganizace [srov. usnesení

Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 6. 2015 sp. zn. 3 VSPH 789/2015 (MSPH 99 INS 2391/2015) a ze dne 6. 11. 2015 sp. zn. 1 VSPH 967/2015-B-129 (MSPH 76 INS 10547/2014)], nemůže Ústavní soud hodnotit sporný postup jako svévolný zásah či projev libovůle, jež jsou v rozporu s čl. 2 odst. 2, čl. 11 odst. 1 a čl. 26 odst. 1 Listiny, neboť součástí na rovnost v ochraně vlastnického práva a práva podnikat je rovněž povinnost státu poskytovat ochranu i v rámci vztahů mezi osobami soukromého práva navzájem. Není sice procesními pravidly explicitně předpokládán, nelze však ani dospět k jednoznačnému závěru, že by byl vyloučen, ostatně ani možnost přeměny reorganizace v konkurz za výše zmíněné situace není v § 363 insolvenčního zákona výslovně upravena. Ústavní soud se tímto nemíní vyjadřovat k otázce zákonnosti daného postupu (ani předjímat jiná možná řešení v rámci obecné justice), neboť z hlediska ústavnosti je podstatné toliko to, zda za daného stavu lze interpretaci a aplikaci insolvenčního zákona skutečně označit za projev „libovůle“ v soudním rozhodování, jak bylo stěžovatelkou namítáno. K takovému závěru (a to v souvislosti argumentací obsaženou v ústavní stížnosti a její replice) Ústavní soud s ohledem na výše uvedené důvody očividně dospět nemohl.

37. Z výše uvedených důvodů Ústavní soud podle § 82 odst. 1 zákona o Ústavním soudu ústavní stížnost zamítl v části, ve které se požaduje zákaz pokračování v jiném zásahu do práva stěžovatelky na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny.

38. Návrh stěžovatelky, aby Ústavní soud současně podle § 82 odst. 3 písm. b) zákona o Ústavním soudu účastníku řízení přikázal bezprostředně po doručení nálezu znovu se předmětným návrhem zabývat a znovu jej posoudit tak, že nadále nebude trvat na doložení skutečné výše a složení pohledávek insolvenčních věřitelů prostřednictvím jejich přihlášek podaných do insolvenčního řízení (viz sub 21), Ústavní soud podle § 43 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu odmítl jako zjevně neopodstatněný. Tato zjevná neopodstatněnost se odvozuje z meritorního rozhodnutí ve věci, protože takový příkaz by byl v rozporu s výrokem I, který naopak postup účastníka řízení potvrzuje jako ústavně konformní. Vydání takového příkazu je možné jen v případě vyhovujícího výroku Ústavního soudu podle § 82 odst. 3 písm. b) zákona o Ústavním soudu. K tomu je třeba dodat, že je možné pouze nařídit obnovit stav, který před zásahem jako ústavní byl, nikoli však – jako v posuzované věci – kde takový stav do zásahu neexistoval.

39. Takto Ústavní soud rozhodl mimo ústní jednání bez přítomnosti účastníků, neboť měl za to, že od něho nelze očekávat další objasnění věci (§ 44 zákona o Ústavním soudu).

40. Stěžovatelka požádala Ústavní soud o přednostní projednání návrhu s poukazem na své obchodní záměry a potřebu napravit pochybení insolvenčního soudu do 27. 11. 2017 (datum konání schůze věřitelů rozhodující o způsobu řešení úpadku), neboť poté by byl případný nálezh vyhovující ústavní stížnosti pouze akademickým výrokem bez reálného dopadu. S ohledem na výrok nálezu již nebylo třeba se tímto návrhem dále zabývat.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 28. listopadu 2017

Jan Filip
předseda senátu